

1.2.5 SC5: podporovat udržitelný rozvoj přírodních zdrojů, jako je voda, půda a ovzduší, a účinné hospodaření s nimi, mimo jiné snižováním závislosti na chemických látkách

R.12 byl zvolen pro intervence podporující závazky týkající se lepšího přizpůsobování se změně klimatu. Ke konci FY 2024 bylo podpořeno 1 464 191 ha, cílová hodnota R.12 (42 % využívané zemědělské půdy, na niž se vztahují podpořené závazky týkající se lepšího přizpůsobování se změně klimatu), byla téměř dosažena. Hlavní příspěvek k tomuto indikátoru má intervence 05.31 jejíž příspěvek k ukazateli je popsán v kapitole 1.2.4. K naplňování tohoto indikátoru dále přispívá intervence 16.70 AEKO – Zatravňování orné půdy, rovněž popsaná v SC 4.

R.14 sleduje ukládání uhlíku v půdě a biomase. Ke konci FY 2024 bylo podpořeno 2 275 163 ha (z plánovaných 2 456 659 ha), průběžného cíle bylo téměř dosaženo. Největší míru příspěvku má intervence Režimy pro klima a životní prostředí (05.31), a to na ploše zemědělské půdy, kde jsou uplatňovány takové postupy, které přispívají k účinnému a udržitelnému hospodaření s přírodními zdroji. K naplňování tohoto indikátoru rovněž přispívá intervence 16.70 AEKO – Zatravňování orné půdy a 18.70 AEKO – Ošetřování extenzivních travních porostů, rovněž popsána v SC 4.

R.19 byl zvolen pro intervence podporující závazky přínosné pro hospodaření s půdou s cílem zlepšit kvalitu půdy a bioty. Ke konci FY 2024 bylo podpořeno 2 879 303 ha, cílová hodnota (81 % využívané zemědělské půdy, na niž se vztahují podpořené závazky), která je posuzována vůči celkové ploše z.p., byla dosažena. Největší míru příspěvku má intervence 05.31, která si klade za cíl podpořit udržitelné zajištění funkcí půdy jakožto přírodního zdroje. K dosažení trvale udržitelného zemědělství je zvyšování organické hmoty v půdě a diverzifikace plodin. Klíčové je rovněž vyčlenění 93 tis. ha neprodukcí ploch s příspěvkem k tomuto ukazateli. Na trvalých kulturách je příspěvek spojen zejména se zachováním ozeleněného meziřadí, které minimalizuje vodní a větrnou erozi půdy (započteno 2,4 tis. ha z plochy podporovaných vinic a 3,4 tis. ha sadů ad.). K naplňování tohoto indikátoru přispívá rovněž intervence 16.70 AEKO – zatravňování orné půdy s tituly mající příznivý vliv na půdu. Část dobíhajících závazků rozpočtovaných pro tuto intervenci v rámci strategického plánu SP SZP byla uhrazena ze zůstatků předchozího programového období PRV 2014-2020 a z tohoto důvodu došlo ke snížení o hodnoty z 10 215 ha na hodnotu 980 ha. Dále do hodnoty tohoto indikátoru vstupuje intervence 17.70 AEKO – Meziplodiny s hodnotou 7 541 ha (plánováno 50 000) a intervence 23.70 Ekologické zemědělství s titulem základní ošetřování travních porostů s hodnotou 454 918 ha.

R.21 sleduje ochranu kvality vod a byl zvolen pro intervence podporující závazky týkající se kvality vodních útvarů. Ke konci FY 2024 bylo podpořeno 595 625 ha (z plánovaných 710 150), cílová hodnota (20,15 % využívané zemědělské půdy, na niž se vztahují podpořené závazky) je tak naplněna z 84 %. Na plnění tohoto indikátoru má zásadní vliv především intervence 23.70 Ekologické zemědělství s dosaženou hodnotou 499 329 ha. Plánovaná hodnota nebyla dosažena zcela, a to z důvodu, že část dobíhajících závazků byla uhrazena z rozpočtu předchozího programového období a není zde zohledněna. Dále do hodnoty tohoto indikátoru vstupuje intervence 21.70 AEKO – Integrovaná produkce s výměrou 23 351 ha, kdy došlo k poklesu oproti plánované hodnotě (42 621 ha). Je to zejména v důsledku zpřísnění podmínek a poklesu celkové výměry ovocných sadů v ČR. Dále se na výsledné hodnotě

indikátoru podílí intervence 17.70 AEKO – meziploidy s hodnotou 7 541 ha, kde byl zaznamenán snížený zájem o vstup do této intervence oproti plánovaným hodnotám o cca 43 tis. ha, a to především z důvodu nově zavedených podmínek v rámci DZES a ekoplatby v přímých platbách, kdy mají žadatelé o dotaci povinnost vyčlenit určité procento orné půdy na neprodukční plochy, mezi které lze zařadit právě i plochy s meziploidy. To však způsobilo významné snížení platby v důsledku povinnosti zabránění dvojímu financování. Žadatelé pak dali přednost plnění neprodukčních ploch bez nutnosti plnění pětiletého závazku AEKO. Uvedené vyplývá také z analýzy pěstovaných meziploidy v rámci neprodukčních ploch, kterou MZe pro potvrzení této domněnky zpracovalo. Analýza byla zpracována na základě výměry neprodukčních ploch, které byly deklarovány v roce 2023. Z těchto neprodukčních ploch byly odečteny AEKO meziploidy a vybrány ty, po kterých v roce 2024 následovala jarní plodina. Celkem se tedy jedná o cca 86 tis. ha neprodukčních ploch, které potenciálně mohly být využity pro plnění AEKO meziploidy. Tímto dokladujeme, že věcně byl cíl splněn prostřednictvím obdobného opatření, které je ale bohužel pod jinou intervencí, která není do výsledku započítána. Příspěvek k R.21 má i intervence 05.31, a to podmínkou vyčleňování ochranných pásů podél vody na ploše 2,7 tis. ha orné půdy (min. 6 m pás přiléhající k útvaru povrchových vod musí být zatravněný a nesmí se na něm hnojit či používat postřiky). Při nastavení cílové hodnoty bylo očekáváním zajistit vyšší plochu pásů. V roce 2024 již byla ze strany žadatelů deklarována plocha ochranných pásů o výměře 5,9 tis. ha.

R.22 byl zvolen pro intervence podporující závazky týkající se lepšího hospodaření s živinami. Ke konci FY 2014 bylo podpořeno 1 400 745 ha (z plánovaných 1 604 038 ha), což je 87 %. Cílová hodnota nebyla dosažena zcela z důvodu nižšího zájmu o intervenci 20.70 AEKO – podpora biodiverzity na o.p. konkrétně o titul Druhově bohaté pokrytí o.p. (přijato cca o 14,5 tis. ha méně, než bylo původně plánováno). Důvod nižšího příspěvku intervence 16.70 AEKO – zatravněování orné půdy je popsán u indikátoru R.12 v rámci SC4. Dále se na výsledné hodnotě indikátoru podílí intervence 17.70 AEKO – meziploidy s hodnotou 7 541 ha, kde byl zaznamenán snížený zájem o vstup do této intervence oproti plánovaným hodnotám o cca 43 tis. ha. Největší míru příspěvku má intervence 05.31 (v FY započteno 1 389 tis. ha), která si klade za cíl snižovat ztráty živin a jejich splavení do povrchových vod skrze udržitelné hospodaření s organickou hmotou na orné půdě a chmelnicích a zachováním ochranných pásů podél vod.

R.23 sleduje udržitelné využívání vody. Ke konci FY 2024 bylo podpořeno 8 426 ha (z plánovaných 52 638), cílová hodnota pro rok 2024 nebyla dosažena. Na hodnotě tohoto indikátoru se podílí především intervence 17.70 AEKO – Meziploidy s hodnotou 7 541 ha, kde byl zaznamenán snížený zájem o vstup do této intervence oproti plánovaným hodnotám o cca 43 tis. ha (viz indikátor R.21). Intervence 16.70 AEKO – zatravněování orné půdy s tituly mající přínos pro vodu přispívá k plnění tohoto indikátoru s hodnotou 883 ha oproti plánovaným 2 638 ha (část dobíhajících závazků rozpočtovaná pro SP SZP byla uhrazena ze zbývajících finančních prostředků rozpočtu PRV 2014-2020).

R.24 byl zvolen pro intervence podporující závazky vedoucí k udržitelnému používání pesticidů za účelem snížení jejich rizik a dopadů. Ke konci FY 2024 bylo podpořeno 902 500 ha, cílová hodnota (22,96 %), která je posuzována vůči celkové ploše z.p., byla dosažena a mírně překročena. Plošná environmentální opatření rozvoje venkova přispívají k naplňování tohoto indikátoru především intervencí 23.70 Ekologické zemědělství s hodnotou 499 329 ha. K plnění indikátoru přispívá i intervence 05.31, a to zakládáním ochranných pásů podél vody na orné půdě (nesmí se hnojit či používat postřiky) a dále vyčleněním neprodukčních ploch typu krajinný prvek nebo jeho část, ochranných pásů, ale i ploch meziploidy a dusík vázajících

plodin na orné půdě. Celková započtená výměra těchto ploch činila cca 315 tis. ha. Dále plochy dalších kultur, kde podmínky hospodaření na těchto kulturách přispívají ke sníženému používání pesticidů (např. zákaz/omezené používání herbicidů v meziřadí a příkmenném pásu v sadech, vinicích a dalších kulturách).

R.26 sleduje produktivní a neproduktivní investice související s péčí o přírodní zdroje. Ke konci FY 2024 bylo podpořeno 94 podniků, což je 72 % z cílové hodnoty 130 podniků podpořených v roce 2024. K naplňování tohoto indikátoru přispěla ve FY 2024 intervence 41.73 Zalesňování zemědělské půdy – založení porostu, kdy bylo podpořeno celkem 5 příjemců a intervence 42.73 Založení agrolesnického systému, kdy opatření zrealizovalo celkem 84 žadatelů.

R.27 sleduje výkonnost v oblasti životního prostředí nebo klimatu prostřednictvím investic do venkovských oblastí. Pro FY 2024 nebyla plánována pro tento indikátor žádná hodnota.

R.29 je přímo navázán na intervenci ekologického zemědělství. Ke konci FY 2024 bylo podpořeno 499 329 ha (z plánovaných 596 891), cílová hodnota (16,94 %) nebyla dosažena, a to z důvodu, že část dobíhajících závazků byla uhrazena z rozpočtu předchozího programového období a není zde zohledněna. Zažádaná výměra pro rok 2023 byla v rámci intervence 23.70 Ekologické zemědělství nižší, než se očekávalo, a to především u titulu Ovocné sady (důvody jsou podrobně uvedeny v kapitole 2).

R.31 byl zvolen pro intervence podporující závazky k zachování či obnově biologické rozmanitosti. Ke konci FY 2024 bylo podpořeno 790 892 ha (z plánovaných 1 079 420 ha). Cílové hodnoty tak nebylo zcela dosaženo. Největší příspěvek jsme předpokládali díky intervenci 18.70 AEKO – Ošetřování extenzivních travních porostů. Důvodem nižšího plnění je meziroční pokles výměry trvalých travních porostů v LPIS v důsledku nově zavedených podmínek DZES a ekoplatby v přímých platbách a povinností vyčlenit určité procento neprodučních ploch. Dále byl zaznamenán nižší zájem o intervenci 20.70 AEKO – podpora biodiverzity na o.p. konkrétně o titul Druhově bohaté pokrytí o.p., kde bylo přijato cca o 14,5 tis. méně ha, než bylo plánováno. Dále je do tohoto indikátoru zahrnuta intervence 19.70 AEKO – Krajinnotvorné sady s hodnotou 493 ha. K plnění indikátoru přispívá částečně i intervence 05.31, a to podmínkou hospodaření na travních porostech, kde je vyžadováno ponechání nepokosů na plochách (dílech půdních bloků) větších než 12 ha – této podmínce odpovídá téměř 6 tis. ha travních porostů. Nektarodárný úhor zaměřený na podporu hmyzu závislého na zdrojích pylu a nektaru byl v roce 2023 založen na ploše 19,7 tis. ha.

R.33 byl vybrán pro intervence podporující závazky týkající se sítě Natura 2000. Ke konci FY 2024 bylo podpořeno 197 847 ha plochy podpořených intervencí s příspěvkem vůči biodiverzitě lokalizovaných v oblastech sítě Natura 2000 (z plánovaných 207 436). Cílová hodnota (21,85 % z celkové plochy sítě Natura 2000, na niž se vztahují podpořené závazky) byla téměř dosažena. K naplňování tohoto indikátoru přispívá více intervencí, např. 05.31 Režimy pro klima a životní prostředí, 18.70 AEKO – Ošetřování extenzivních travních porostů anebo 29.70 Lesnicko-environmentální platby – biodiverzita s titulem zachování porostního typu hospodářského souboru.